

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Хмельницького палацу

творчості дітей та юнацтва

01 грудня 2020 року № 240-Д

**КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ
ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
НА 2020-2021 н. р.**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання

педагогічної ради

Хмельницького палацу
творчості дітей та юнацтва

30 листопада 2020 року № 1

Хмельницький

2020 рік

ВСТУП

Актуальність розробки концепції обумовлена рядом обставин. Одна з основних – реформа в галузі освіти. Політичні, соціальні й економічні перетворення в Україні зумовлюють важливість більш ефективної організації освітнього простору у закладах позашкільної освіти.

Сучасний стан педагогічної науки вимагає розглядати цей процес не лише в контексті гуманізації освіти, виховання та розвитку творчої особистості, її соціалізації, а й перегляду теоретико-методологічних основ позашкільної освіти, розроблення й практичного впровадження новітніх освітніх і розвивальних технологій.

В умовах демократизації суспільства відбуваються значні зміни у суспільній свідомості, а тому – вагомого значення набуває погляд на особистість з позицій культурно-історичної педагогіки розвитку.

Система позашкільної освіти України нині перебуває на важливому етапі розвитку, переходу до більш якісного стану. Відповідно, вимагає удосконалення зміст позашкільної освіти, його регламентація та обґрунтування на наукових засадах. Водночас, актуалізується питання розробки сучасних виховних технологій, адекватних специфіці цієї ланки освіти. Враховуючи, що сьогодні одним з перспективних підходів у педагогічній науці виступає компетентнісний підхід, який представляє такий вид змісту освіти, котрий не зводиться до знаннево-орієнтаційного компоненту, а передбачає оволодіння досвідом вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей. Предметне знання при цьому не зникає із структури освіченості особистості, а виконує підпорядковану, орієнтаційну роль.

Хмельницький палац творчості дітей та юнацтва (далі ХПТДЮ) – це повноцінна складова позашкільної освіти України, що характеризується стабільністю, поступовим розвитком матеріально-технічної бази, сформованістю організаційно-координаційної моделі, достатнім рівнем науково-методичного забезпечення.

Разом із тим сучасний етап розвитку ХПТДЮ потребує не лише нових методик і технологій навчально-виховної, методичної роботи, а й інтеграції компетентнісного та культурологічного підходів, співпраці всіх соціальних інституцій із метою створення умов для виховання та розвитку підростаючої особистості. Це вимагає високої професійно - творчої компетентності педагогів, інноваційної та креативної спрямованості діяльності.

Вищезазначене зумовило необхідність розроблення Концепції розвитку Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва як комплексного закладу позашкільної освіти.

Концепція є системою поглядів педагогічного колективу, спрямованою на оптимізацію соціально-педагогічних умов, створених для навчання, виховання, творчого розвитку й соціалізації дітей та учнівської молоді в позашкільному освітньому просторі країни.

Концепцію розроблено з урахуванням освітніх завдань, специфіки діяльності закладу: багатопрофільності та трирівневого принципу організації освітньої роботи, системності координаційно-методичної, організаційно-масової та науково-методичної роботи, упровадження аксіологічного, компетентнісного та культурологічного підходів.

СУТНІСТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ

Метою Концепції є визначення сприятливих умов для забезпечення підвищення ефективності освітнього процесу для дітей і молоді в палаці.

Система освіти покликана забезпечити історичну спадкоємність поколінь і розвиток національної освіти і культури, вимагає концептуального визначення місця і специфіки позашкільної освіти у цілісній системі всебічного і гармонійного розвитку національної свідомості особистості в соціально-педагогічних умовах її життєдіяльності, а також додаткових заходів щодо збереження існуючої мережі закладів позашкільної освіти як бази позашкільної освіти, що можливо за умови:

- державної підтримки діяльності ХПТДЮ;
- реформування змісту, форм і методів освітнього процесу в палаці;
- об'єднання зусиль органів місцевої влади, громадських організацій у створенні умов для творчого зростання особистості;
- залучення сім'ї до співпраці у вихованні та творчому розвитку дітей і учнівської молоді тощо.

ПРИНЦИПИ

Принцип гуманізації, що визначає пріоритет завдань творчої самореалізації особистості, її виховання, створення умов для вияву обдарованості і талантів дітей, формування гуманної особистості, людяної, доброзичливої, милосердної.

Принцип єдності загальнолюдських і національних цінностей, що забезпечує у змісті освітнього процесу органічний зв'язок і духовну єдність української національної культури з культурою народів світу; розвиток культури всіх національних меншин, що проживають на території України; сприяє усвідомленню пріоритетності загальнолюдських цінностей над груповими, клановими та класовими; визначає позашкільну освіту як важливий засіб національного розвитку й гармонізації національних і міжнаціональних відносин в Україні.

Принцип демократизації, що передбачає автономію (самостійність) палацу

у вирішенні основних питань змісту його діяльності, розвитку різноманітних форм співробітництва та партнерства всіх учасників освітнього процесу.

Принцип науковості і системності, що полягає в забезпеченні оптимальних умов для розширення і поглиблення засобами освіти вагомих для кожної особистості, що навчається, об'єктивних законів, обґрунтованих понять і способів практичних дій в їх майбутній трудовій діяльності, а також забезпечення інтегруючої функції освітнього процесу в умовах досягнення основної мети позашкільної освіти.

Принцип безперервності, наступності та інтеграції, що забезпечує об'єднання зусиль палацу з іншими закладами освіти та різними організаціями; цілісність і наступність позашкільної освіти та виховання, спрямованої на поглиблення та конкретизацію освітнього процесу; набуття освіти упродовж всього життя за умови, коли нові знання, уміння та навички базуються на раніше засвоєних та придбаних.

Принцип багатокладності та варіативності, що передбачає можливість широкого вибору змісту, форм і засобів освіти та виховання у вільний від навчання час, альтернативність у задоволенні духовних запитів особистості, її пізнавальних та інтелектуальних можливостей та інтересів: запровадження поліваріативності освітніх програм, поглиблення і розширення їх практичної спрямованості, диференціації та індивідуалізації освітнього процесу.

Принцип добровільності та доступності, що передбачає право вибору та доступність у забезпеченні потреб особистості у творчій самореалізації,

духовному самовдосконаленні, здобутті додаткових знань, умінь та навичок, підготовки до активної професійної та громадської діяльності.

Принцип самостійності і активності особистості, що полягає у забезпеченні такої психолого-педагогічної атмосфери, яка сприяє виявленню, а також розвитку і реалізації здобувачами освіти пізнавальної самостійності, творчої активності, прояву обдарованості і таланту у навчально-виховній діяльності та у позанавчальний час.

Принцип гармонізації родинної і суспільної освіти та виховання, яка передбачає створення сприятливих умов для забезпечення добровільного партнерства і корисної, співпраці того, хто вчиться, його родини, а також держави, як рівноправних суб'єктів освітнього процесу в палаці; незалежності позашкільної освіти від політичних, громадських і релігійних організацій.

Принцип практичної спрямованості позашкільної освіти, що передбачає набуття здобувачами освіти певних допрофесійних умінь і навичок, орієнтацію на трудову діяльність у ринкових умовах, їх розширення та розвиток, а також впровадження в життя за умов інтеграції з наукою і виробництвом.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Позашкільна освіта в ХПТДЮ здійснюється за такими напрямками:

- **художньо-естетичний**, який забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань та здобуття вихованцями, учнями і слухачами практичних навичок, оволодіння знаннями в сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва;
- **еколого-натуралістичний**, який передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем,; **науково-технічний**, який забезпечує набуття вихованцями, учнями і слухачами техніко-технологічних умінь та навичок, розширення наукового світогляду, підготовку до активної науково-дослідної роботи, оволодіння сучасною технікою та технологіями;
- **дослідницько-експериментальний**, який сприяє залученню вихованців, учнів і слухачів до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва, а також створенню умов для творчого

самовдосконалення та виявлення, розвитку і підтримки юних талантів та обдарувань;

- **фізкультурно-спортивний або спортивний**, який забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя;
- **військово-патріотичний**, який забезпечує належний рівень підготовки вихованців, учнів і слухачів до військової служби, виховання патріотичних почуттів та громадянської відповідальності;
- **соціально-реабілітаційний**, який забезпечує соціальне становлення та розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб у самореалізації вихованців, учнів і слухачів, підготовку їх до активної професійної та громадської діяльності, організацію їх змістовного дозвілля та відпочинку;
- **оздоровчий**, який забезпечує необхідні умови для змістовного відпочинку та передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про здоровий спосіб життя, організацію їх оздоровлення, набуття і закріплення навичок, зміцнення особистого здоров'я і формування гігієнічної культури особистості;
- **гуманітарний**, який забезпечує розвиток здібностей, обдарувань, практичних навичок вихованців, учнів і слухачів, оволодіння знаннями з основ наук соціально-гуманітарного циклу.

ОСНОВНІ ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Науково-методичне та нормативне забезпечення позашкільної освіти

Нормативною базою для реалізації Концепції є Конституція України. Зокрема, ст. 53 Конституції України передбачено забезпечення доступності позашкільної освіти, її розвиток, а ст. 54 закріплено право громадян на свободу художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності тощо. Державну політику у сфері позашкільної освіти та напрями її розвитку визначено у таких документах: Закон України “Про освіту”, Закон України “Про позашкільну освіту”, Закон України “Про загальну середню освіту”, Закон України “Про охорону дитинства”, Національна доктрина розвитку освіти тощо. Основною метою даних документів є забезпечення вільного творчого, інтелектуального, духовного розвитку дітей у закладах

позашкільної освіти, доступності позашкільної освіти, гарантування громадянам права на її здобуття.

Методологічну основу Концепції складають: філософські положення про взаємозв'язок свідомості та діяльності; філософські та психологічні ідеї, що розкривають діалектичний зв'язок явищ об'єктивної та суб'єктивної дійсності, принцип вивчення їх у розвитку та перспективі на основі єдності загального, особливого, індивідуального; положення особистісно орієнтованого, системного підходів до виховання особистості; методологічні основи компетентнісного підходу в освіті; методологічні основи функціонування системи позашкільної освіти у вітчизняній практиці тощо.

В основу Концепції покладені концептуальні положення, суть яких полягає в розумінні позашкільної освіти як системи, що водночас є елементом системи безперервної освіти і потребує відповідного теоретичного обґрунтування та ефективного здійснення.

Позашкільна освіта за своїм характером є складною системою, що належить до систем соціального типу, еволюція і спрямованість якої визначається соціально-економічними чинниками, ієрархією ціннісних орієнтацій особистості, життя суспільства. При цьому взаємозв'язок системи позашкільної освіти із соціальним середовищем має відкритий характер і проявляється у змінах як середовища, так і системи загалом.

Система позашкільної освіти за своїм характером є методичною і включає такі основні взаємозв'язані елементи, як мету і завдання, зміст освіти, форми, методи і засоби її здійснення. Основним системоутворюючим фактором системи позашкільної освіти є освітня діяльність у вільний від навчання в школі час. Подальший розвиток позашкільної освіти як соціального інституту (соціокультурного феномену), який розвивається і функціонує, зберігаючи свою сутність при зміні змісту та структури, а також підвищення її якості можуть успішно здійснюватися за умови застосування ефективної методики.

Особлива роль належить методиці позашкільної освіти, що базується на застосуванні компетентнісного підходу, де в зміст освіти інтегровані такі основні компетентності особистості, як пізнавальна, практична, творча і соціальна. Розробка такої методики пов'язана з приведенням змісту позашкільної освіти у відповідність до сучасних вимог і визначенням таких організаційних форм і методів, дидактичних засобів, які сприяють розв'язанню завдань навчання, виховання, розвитку, соціалізації підростаючого покоління.

ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ

Компетентнісний підхід – це підхід, що базується на застосуванні в меті, завданнях, змісті, формах та методах позашкільної освіти компетентностей особистості. Він носить закономірний характер і виходить із узагальнення практики, виступає проти одностороннього характеру і передбачає посилення практичної спрямованості освіти. Компетентнісний підхід підкреслює поєднання і практичну реалізацію знань, умінь, навичок, досвіду, культури. Компетентність – досвідченість суб'єкта у певній життєвій сфері, особистісна характеристика людини, яка повноцінно реалізує себе у житті, володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, досвідом та культурою.

Базові компетентності – ряд компетентностей, які визначальні для специфіки даного виду діяльності.

Виховання – процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. У широкому розумінні виховання - це вся сума впливів на психіку людини, спрямованих на підготовку її до активної участі у виробничому, громадському й культурному житті суспільства. Сюди входить як спеціально організований вплив виховних закладів, так і соціально-економічні умови, що діють певною мірою стихійно. У вузькому розумінні поняття виховання є плановим впливом батьків і школи на вихованця.

Метою виховання є сприяння розвитку у вихованця виявленого обдарування чи стримання якихось задатків відповідно до мети.

Заклад позашкільної освіти – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів.

Вихованці закладів позашкільної освіти (здобувачі позашкільної освіти) - особи, які відвідують гуртки, клуби, творчі об'єднання, секції закладу позашкільної освіти за інтересами, здібностями та нахилами, отримують допрофесійну підготовку.

Засобами досягнення Концепції є:

- розробка загальної стратегії розвитку ХПТДЮ;

- програмно-методичне забезпечення позашкільного освітнього процесу, розробка навчальних програм, навчально-методичних посібників, які допоможуть дитині, підлітку усвідомити свої можливості, оволодіти загальнолюдськими цінностями, професійно самовизначитися;
- розвиток і підтримка інноваційних педагогічних технологій, дослідницько-експериментальної роботи, педагогічного проектування, спрямованих на розробку сучасної моделі палацу;
- розробка освітніх програм, які сприятимуть оновленню змісту позашкільної освіти палацу;
- створення умов для задоволення запитів дітей, використовуючи потенціал їх вільного від навчання часу;
- висвітлення проблемних питань позашкільної освіти у засобах масової інформації, які сприятимуть подальшому підвищенню її престижу та ролі у формуванні особистості юних громадян України.

II. Кадрове забезпечення

Кадрове забезпечення передбачає:

- залучення до роботи провідних спеціалістів різних професій, стимулювання їх діяльності;
- забезпечення системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

III. Організаційне забезпечення

Подальший розвиток ХПТДЮ вимагає впровадження заходів щодо:

- збереження та розширення мережі гуртків позашкільної освіти;
- забезпечення адаптації палацу до роботи в нових економічних умовах;
- використання можливостей місцевого бюджету у зв'язку з децентралізацією.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

- Оптимальний рівень теоретичної та методичної підготовки педагогічного колективу щодо впровадження компетентнісного підходу в освітній процес палацу.
- Ефективність функціонування, координації та узгодженість дій педагогічних працівників.
- Реалізація ідей та принципів, які лежать в основі Концепції.
- Створення оптимальних умов для розвитку особистості кожного здобувача освіти, реалізації його творчих здібностей, підвищення його самореалізації та самооцінки шляхом впровадження інноваційних форм навчання та виховання на основі компетентнісного підходу.
- Обґрунтування управління і корекції освітньої діяльності та створення організаційно-педагогічної моделі палацу, обґрунтування і розробки змісту, ефективних форм і методів вдосконалення фахової майстерності педагогів.